

Nader onderzoek Ronde N309 De Meent – Ledderweg, Epe

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief ➤

Opdrachtgever:

Provincie Gelderland

T.a.v.

Markt 11

6811 CG Arnhem

Opdrachtnemer:

Eelerwoude

[Onze vestigingen](#)

088-1471100

info@eelerwoude.nl

www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: 206875

Datum: 22-9-2025

Projectleider:

Opgesteld:

Gecontroleerd:

Status: Definitief

Versie: 1

© 2025 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Huidige situatie en ontwikkeling.....	5
2.1	Huidige situatie.....	5
2.2	Voorgenomen ontwikkeling	6
3	Natuurwetgeving	9
3.1	Inleiding	9
3.2	Bescherming van soorten	9
4	Methode	10
4.1	Inleiding	10
4.2	Bureauonderzoek	10
4.3	Veldonderzoek.....	10
4.3.1	Ongewervelden.....	11
4.3.2	Grondgebonden zoogdieren	12
5	Beschermde soorten	14
5.1	Inleiding	14
5.2	Ongewervelden	14
5.2.1	Voorkomen en functie	14
5.2.2	Effecten en vergunning.....	14
5.2.3	Te nemen maatregelen.....	14
5.3	Grondgebonden zoogdieren.....	15
5.3.1	Voorkomen en functie	15
5.3.2	Effecten en vergunning.....	20
5.3.3	Te nemen maatregelen.....	20
5.4	Overige beschermde soorten	21
5.4.1	Voorkomen en functie	21
5.4.2	Effecten en vergunning.....	21
6	Conclusie	22
6.1	Soortenbescherming	22
6.2	Vergunning noodzakelijk	22
6.3	Uitvoerbaarheid van de plannen	23
6.4	Geldigheid onderzoek.....	23
	Bijlage 1 Wettelijk kader Natuurwetgeving	25

1 Inleiding

Provincie Gelderland is voornemens om een nieuwe verbinding vanaf de rotonde N309 – De Meent richting de Ledderweg te realiseren. Hierbij wordt de huidige drie-taks rotonde omgevormd tot een vier-taks kruispunt. Om een goede verkeersdoorstroming op het kruispunt te garanderen worden er sorteervakken gerealiseerd op de noord- en zuidtak van het kruispunt. Bij het omvormen van de rotonde worden 45 bomen verwijderd en 40 nieuwe bomen aangeplant ter compensatie. Er zijn actualisaties uitgevoerd in 2018, 2020 en 2024 (Eelerwoude, 2018; Eelerwoude, 2020; Eelerwoude, 2024). De oorspronkelijke natuurtoets dateert uit 2015 (Eelerwoude, 21 augustus 2015). Door wetswijzigingen en het verstrijken van de geldigheidsduur van eerdere quickscans (gemiddeld drie jaar), is in 2024 opnieuw een actualisatie uitgevoerd ten behoeve van het geplande kruispunt bij de N309 – De Meent rotonde. Uit deze toetsing kwam naar voren dat nader onderzoek naar sleedoornpag en grote vos, das, steenmarter en kleine marterachtigen noodzakelijk is.

Nader, gericht veldonderzoek is noodzakelijk om aan te tonen, dan wel uit te sluiten dat de aanwezige akker, de bomen en het struweel een functie hebben voor beschermde soorten. Uit het onderzoek komt naar voren of de voorgenomen ontwikkelingen consequenties hebben voor de aanwezige beschermde natuurwaarden in het kader van het natuurbeschermingsrecht, onderdeel soortenbescherming, en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn. Voorliggende rapportage gaat hier verder op in.

2 Huidige situatie en ontwikkeling

2.1 Huidige situatie

Het onderzoeksgebied betreft de bestaande rotonde aan de N309 ter hoogte van de Tongerenseweg en De Meent (afbeelding 1) en een gedeelte van de maïsakker gelegen aan de zuidkant van de rotonde. Momenteel is dit een driearmige rotonde met één rijstrook, waarbij een vluchtheuvel is gesitueerd tussen de rijrichtingen. In de directe omgeving van de rotonde bevinden zich landschappelijke elementen die bijdragen aan de ruimtelijke en ecologische structuur van het gebied.

Aan zowel de westelijke als oostelijke zijde van de provinciale weg staat een singel met zomereiken. Ter hoogte van de rotonde is opgaand struweel aanwezig, bestaande uit soorten als meidoorn, sleedoorn, hazelaar en Gelderse roos. Aan de zuidzijde van de rotonde zijn jonge eiken aangeplant in 2020 (Eelerwoude, 2020). Naast deze beplanting ligt een afwateringsloot, die niet jaarrond watervoerend is; tijdens het veldbezoek op 11 november 2024 stond deze droog.

De aangrenzende percelen bestaan voornamelijk uit agrarisch landgebruik. De nieuw te realiseren zuidelijke arm loopt over een maïsakker. Langs de N309 en de arm aan de noordkant is straatverlichting aanwezig. Afbeelding 2 toont een impressie van het plangebied.

Afbeelding 1: Overzicht van het plangebied op de rotonde N309 – De Meent. (Esri, 2024)

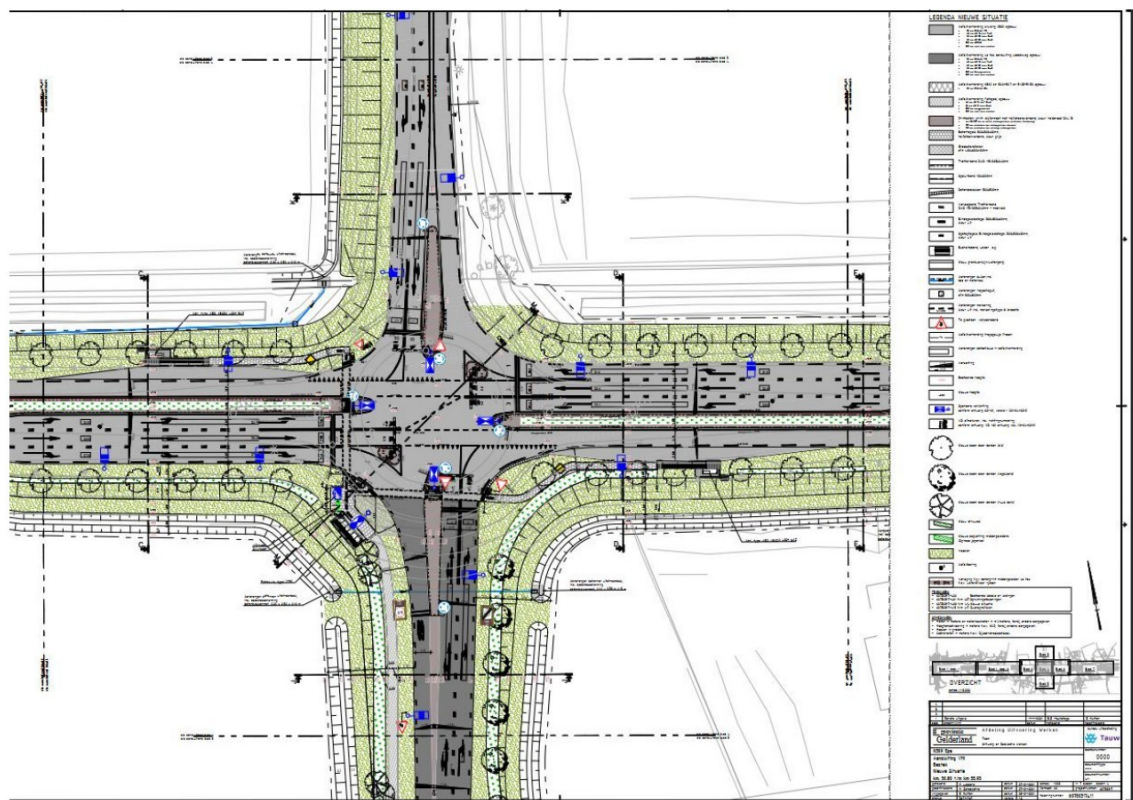
Afbeelding 2: sfeerimpressie van de rotonde, het struweel en beplanting in de directe omgeving op 11 november 2024.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

De Provincie Gelderland is voornemens om in samen met de gemeente Epe en VMI Holland BV te werken aan een herinrichting van het kruispunt N309/De Meent. De huidige driearmige rotonde wordt omgevormd tot een vierarmig kruispunt met verkeerslichten en een bushalte. De vierde arm wordt een nieuwe gemeentelijke verbindingsweg tussen de N309 en de Ledderweg, ter ondersteuning van de uitbreiding van het bedrijventerrein van VMI en de ontsluiting van het buitengebied rondom buurtschap Zuuk. (afbeelding 3). Om een betere doorstroming en verkeersveiligheid op het kruispunt te garanderen, worden voorsorteervakken aangelegd op de N309 en de noord- en zuidtak. De N309 wordt hiervoor ter plaatse verbreed. Als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling dienen totaal 42 bomen (zomereiken) te worden gekapt en dient het struweel aan de zuidzijde van de rotonde, waar de nieuwe verbinding met de Ledderweg wordt gerealiseerd te worden verwijderd ten grootte van 470 m². Er is 1 eik in 2020 gekapt en aan de zuidkant van de rotonde staan enkele jonge eiken.

De kap van deze 42 bomen wordt gecompenseerd door het plaatsen van 40 nieuwe zomereiken (afbeelding 4). De te realiseren verbinding tussen de Ledderweg en de N309 is geprojecteerd op een maïsakker. De taluds van deze nieuwe verbinding worden voorzien van struweel. Daarnaast wordt aan de oostkant van deze nieuwe verbinding het struweel aangevuld met een bomenrij bestaande uit 14 ruwe berken. Aan de westzijde komen 11 lijsterbessen te staan. De voorgenomen ontwikkeling is weergegeven in afbeelding 4 en is nauwkeurig beschreven in het inrichtingsplan dat door Eelerwoude is opgesteld. Dit inrichtingsplan is afgestemd met de

gemeente Epe. Daarnaast wordt 933 m² struweel aangeplant aan weerszijden van de nieuw te realiseren wegdeel. De planning is om de werkzaamheden tussen 1 februari 2026 en 31 mei 2026 uit te voeren.

Afbeelding 3: Inrichtingstekening van het nieuw te realiseren kruispunt in de plaats van de rotonde N309 – De Meent (Tauw, 2021).

3 Natuurwetgeving

3.1 Inleiding

Het natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag. Alleen in een aantal situaties, zoals bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk het bevoegd gezag. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied; het natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet.

3.2 Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming (toetsing flora- en fauna-activiteit) is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime “andere soorten”. Daarnaast zijn landelijk van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen verbodsbepalingen.

Voor ieder ruimtelijk plan is het verplicht om te toetsen of dit leidt tot overtreding van de betreffende verbodsbepalingen. Wanneer er sprake is van een overtreding dient er onderzocht te worden of er een vrijstelling geldt. Indien er geen vrijstelling geldt, kan het aanvragen van een vergunning noodzakelijk zijn. Bijlage 1 gaat verder in op het wettelijk kader bij toetsing aan het natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet.

Gevolgen plangebied

De Omgevingswet is een nationale wet. Indien negatieve effecten worden verwacht door activiteiten of ontwikkelingen is een toetsing aan het natuurbeschermingsrecht noodzakelijk. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten en welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op deze soorten.

4 Methode

4.1 Inleiding

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en gericht onderzoek naar sleedoornpage en grote vos, das, steenmarter en kleine marterachtigen.

4.2 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en indien beschikbaar regionale verspreidingsinformatie:

- NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna) waarnemingen van de afgelopen 5 jaar (NDFF, 2025).
- de flora- en faunadatabase van Eelerwoude. Eelerwoude heeft meerdere onderzoeken in de nabije omgeving uitgevoerd. De data van deze onderzoeken is opgeslagen in deze database;
- kaartweergaves van de beschermde gebieden en houtopstanden.

4.3 Veldonderzoek

Op basis van acht veldbezoeken is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving van sleedoornpage en grote vos, das, steenmarter en kleine marterachtigen. De onderzoeken zijn uitgevoerd door A. Larooij, ecologisch adviseur en werkzaam bij Eelerwoude (zie kader – ecologisch deskundige). In tabel 1 zijn de onderzoekdata weergegeven. Hierbij zijn tevens de onderzoekers, starttijd en weersomstandigheden genoteerd.

Kader - Ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt het natuurbeschermingsrecht, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

Tabel 1. Type onderzoek, datum, start- en eindtijd, onderzoeker en de weersomstandigheden genoteerd per veldbezoek.

Datum	Type onderzoek	Start –eindtijd	Onderzoeker	Weersomstandigheden
31-01-2025	Sleedoornpage (eitjes zoeken) + check dassenburchten in omgeving + plaatsen camera's	9:30 – 13:30	A. Larooij	2 °C, droog, lichtbewolkt, windkracht 1 Bft
19-02-2025	Sleedoornpage (eitjes zoeken) + check dassenburchten in omgeving + Camera's batterijen en SD-kaart ververset	12:00 – 13:00	A. Larooij	3 °C, droog, lichtbewolkt, windkracht 1 Bft
18-03-2025	Camera's batterijen en SD-kaart ververset	17:00 – 18:00	A. Larooij	10 °C, droog, heldere hemel, windkracht 1 Bft
06-05-2025	Grote vos (rups en imago), Camera's batterijen en SD-kaart ververset	10:00 – 11:00	A. Larooij	14 °C, droog, half bewolkt, windkracht 2 Bft
13-06-2025	Grote vos (rups en imago), Camera's batterijen en SD-kaart ververset	10:00 – 12:00	A. Larooij	28 °C, droog, half bewolkt, windkracht 1 Bft
14-07-2025	Sleedoornpage (pop en imago), Camera's batterijen en SD-kaart ververset	10:00 – 12:00	A. Larooij	25 °C, droog, half bewolkt, windkracht 2 Bft
29-07-2025	Sleedoornpage (pop en imago), Camera's ophalen	10:15 – 13:00	A. Larooij	22 °C, droog, lichtbewolkt, windkracht 2 Bft
14-08-2025	Omgevingscheck dassenburchten en sporen	13:30 – 16:30	A. Larooij	29 °C, droog, lichtbewolkt, windkracht 0 Bft

4.3.1 Ongewervelden

Conform het onderzoeksprotocol voor vlinders en libellen (De vlinderstichting, 2023) is in het veld gericht gezocht naar (eitjes van) de sleedoornpage en grote vos. Hierbij is gebruik gemaakt van gestandaardiseerde telmethoden, waarbij zowel het gedrag als de aanwezigheid van waardplanten en biotoopkenmerken zijn meegenomen. De waarnemingen zijn systematisch vastgelegd, met aandacht voor weersomstandigheden, tijdstip en locatie, om zo betrouwbare gegevens te verzamelen over de verspreiding en het voorkomen van deze soorten.

Sleedoornpage

Voor de sleedoornpage is onderzoek het meest kansrijk bij uitvoering in de winterperiode (figuur 1) , omdat deze soort het best kan worden opgespoord middels het zoeken van eitjes. De telling vond plaats in de bladerloze periode, wanneer de witte eitjes goed zichtbaar zijn op de takken van de sleedoorn. Hierbij is rekening gehouden met de timing: bij een vroeg voorjaar kunnen bloemknoppen al vanaf half februari verschijnen, wat het zoeken naar eitjes bemoeilijkt. Omdat het voorjaar van 2025 laat was is er na half februari het tweede veldbezoek uitgevoerd om met zekerheid de aan/afwezigheid van de sleedoornpage eitjes aan te tonen. De sleedoorn was op dat moment nog kaal en waren nog geen bloemknoppen op verschenen.

Het onderzoek richtte zich op takken tussen knie- en ooghoogte (circa 50 – 200 cm), waar de eitjes het vaakst worden afgezet. Eén telling per winter is voldoende om een betrouwbaar beeld van de aanwezigheid te krijgen. Voor onderhavig onderzoek is een tweede ronde uitgevoerd op 19 februari en nog tweemaal in juli omdat ook gekeken is over de aanwezigheid van pop en imago van deze soort kon worden geteld.

Sleedoornpage (*Thecla betulae*)

Stadium	jan	feb	mrt	apr	mei	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec	
Ei, rups													Op waardplant
Pop													In strooisellaag
Imago													Vliegtijd

Figuur 1. Onderzoekperiode voor de sleedoornpage (De Vlinderstichting, 2023).

Grote vos

Voor de grote vos is binnen het plangebied en net daarbuiten gekeken naar geschikte waardbomen (zoete kers, populier en grauwe wilg en boswilg) en mogelijke winterverblijfplaatsen (zoals holle bomen). Indien deze aanwezig waren is gericht gezocht naar:

- Rupsen op waardbomen tussen half mei en half juni (figuur 2). Deze leven vaak in groepen, waardoor vraatsporen en de rupsen zelf goed zichtbaar zijn.
- Overwinterende imago's in de potentiële verblijfplaatsen, door deze te inspecteren.

Grote vos (*Nymphalis polychloros*)

Stadium	jan	feb	mrt	apr	mei	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec	
Ei, rups, pop													Op waardplant
Imago (zomer)													Vliegtijd
Imago (overwintering)													Overwintering

Figuur 2. Onderzoekperiode voor de grote vos (De Vlinderstichting, 2023).

4.3.2 Grondgebonden zoogdieren

Das en steenmarter

Voor het onderzoek naar de aanwezigheid van dassen is een gecombineerde aanpak gebruikt, bestaande uit veldonderzoek naar burchten en sporen, en cameraonderzoek. De onderzoeksperiode liep van januari tot en met augustus, zodat zowel de winter- als zomeractiviteit kon worden vastgelegd. Daarbij zijn in de winterperiode eventuele burchten en holen makkelijker te vinden.

Binnen het plangebied en in de directe omgeving zijn systematische zoekrondes uitgevoerd om bestaande en potentiële dassenburchten op te sporen. Hierbij is gelet op sporen zoals graafactiviteiten, wissels, latrines, haren aan prikkeldraad en prenten.

In het struweel dat mogelijk als migratieroute kan dienen zijn twee wildcamera's geplaatst haaks op het verlengde van de bomenrijen, dus één de oostelijke richting en één in de westelijke richting in het struweel. De onderzoekslocaties met camera's zijn in afbeelding 6 weergegeven. Deze registreerden bewegingen gedurende dag en nacht, waardoor het mogelijk is om de aanwezigheid en het gedrag van dassen vast te stellen zonder ze te verstoren. De camera's bleven gedurende langere periode actief en zijn regelmatig gecontroleerd op werking en geheugenopslag. De beelden zijn geanalyseerd op aanwezigheid van dassen en eventuele activiteitspatronen. Alle waarnemingen zijn gedocumenteerd en gebruikt om een inschatting te maken van het gebruik van het plangebied door dassen en de mogelijke impact van de werkzaamheden.

Afbeelding 6. Locaties waar de cameravallen zijn opgesteld ten tijde van het onderzoek.

Kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel)

Voor de kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel) wordt, omdat deze soorten een verborgen leefwijze hebben, uitgegaan van de aanwezigheid van deze soorten. Dit is in de quickscan geconcludeerd. Onderdeel van de toetsing is een habitatgeschiktheidsbeoordeling. In deze beoordeling wordt gekeken naar de hoeveelheid geschikte/ongeschikte locaties binnen het plangebied en de directe omgeving. Onderzoek is gedaan naar de aanwezigheid van de drie essentiële onderdelen van habitat van kleine marterachtigen: voedsel, verbindingen en verblijfplaatsen. Op basis van de beschikbare gegevens is de aanwezige habitat gekwalificeerd en gekwantificeerd op bovenstaande kenmerken.

5 Beschermde soorten

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldonderzoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.2 Ongewervelden

5.2.1 Voorkomen en functie

Sleedoornpage

Soortbeschrijving

De sleedoornpage komt vooral voor in kleinschalige landschappen met daarbij de aanwezigheid van de sleedoorn (waardplant). De soort leeft grotendeels verborgen in boomkruinen en is het best op te sporen via de witte eitjes die in de winter op (jonge) sleedoorn takken wordt afgezet. De vlinder vliegt van eind juli tot eind september en overwintert als ei (De Vlinderstichting, z.d.).

Voorkomen en functie

Alle aanwezige sleedoorn is geïnspecteerd op de aanwezigheid van eitjes van de sleedoornpage. Er zijn tijdens deze inspectie geen eitjes aangetroffen van de sleedoornpage. De aanwezige sleedoorn vervult geen rol voor deze soort. Ook zijn tijdens het vroege voorjaar en de zomer geen waarnemingen gedaan van foeragerende imago's en rupsen.

Grote vos

Soortbeschrijving

De grote vos is een zwerflustige vlinder die overwintert als vlinder in holle bomen of schuurtjes en is vooral in het vroege voorjaar zichtbaar. De rupsen leven in groepen in spinsels op jonge boomtakken van iep, populier, sleedoorn en wilg. De soort voedt zich met boomvocht, rottend fruit en honingdauw (De Vlinderstichting, z.d.).

Voorkomen en functie

Binnen het plangebied zijn mogelijke winterverblijfplaatsen geïnspecteerd maar zijn er geen individuen van de grote vos overwinterend aangetroffen. Daarnaast zijn op de potentiële waadbomen/waardplanten voor deze soort geen individuen of rupsen/vraatsporen gevonden.

5.2.2 Effecten en vergunning

Sleedoornpage en grote vos zijn niet aangetroffen tijdens het nader onderzoek. Verblijfplaatsen zijn binnen het plangebied redelijkerwijs uitgesloten. Een omgevingsvergunning voor deze soorten wordt niet noodzakelijk geacht.

5.2.3 Te nemen maatregelen

Een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit wordt voor de sleedoornpage en grote vos niet noodzakelijk geacht. Er hoeven geen maatregelen ten behoeve van deze soorten genomen te worden.

Wel wordt onderstaande maatregelen aanbevolen:

- Mogelijk meer aanplanten van sleedoorn en andere inheemse soorten om het potentiële habitat en/of foerageergebied te vergroten.
- Indien van toepassing: takken met eitjes sleedoornpage van te verwijderen struiken (sleedoorn) plaatsen in bestaande te behouden sleedoorns in de nabijheid.
- Aanleggen van doodhoutstapels om overwinteringsplekken te creëren.

5.3 Grondgebonden zoogdieren

5.3.1 Voorkomen en functie

Aangetroffen soorten

Tijdens het cameraonderzoek zijn de volgende zoogdiersoorten aangetroffen: vos, eekhoorn, egel, haas, das, steenmarter, wezel, bunzing en bosmuis.

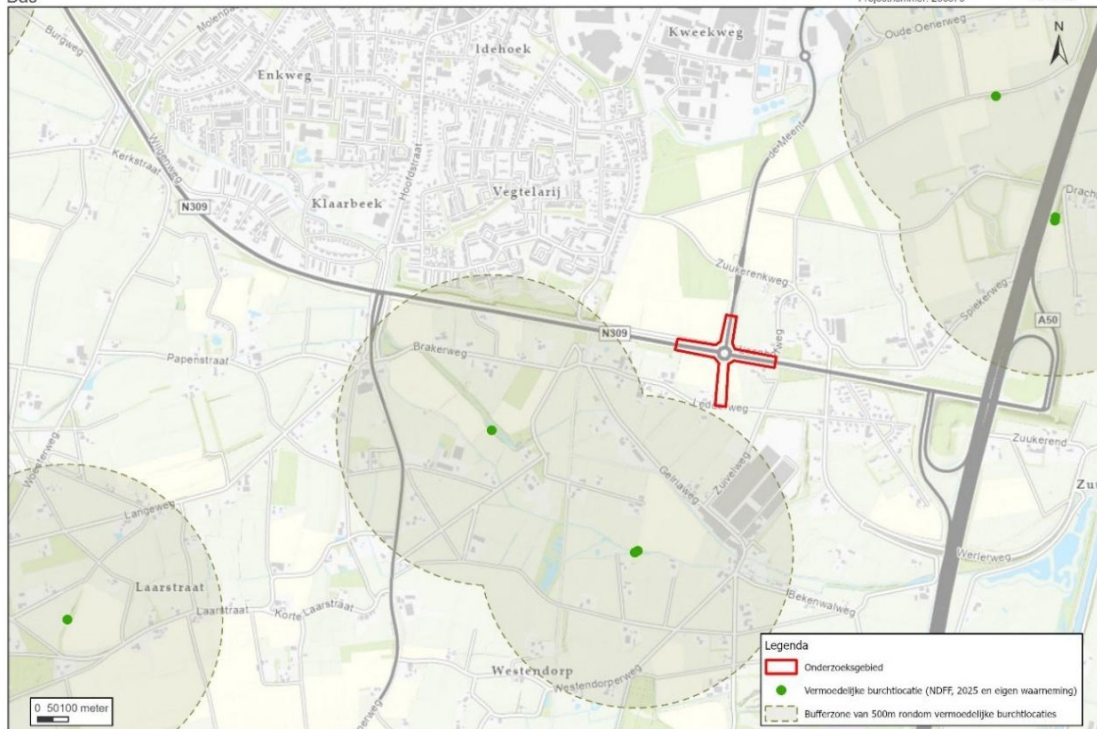
Das

Soortbeschrijving

De das is de grootste in Nederland voorkomende marterachtige. Hij heeft een gedrongen, zwaargebouwd lichaam en is direct herkenbaar aan zijn brede kop met karakteristieke zwart-witte gezichtsstrepen. Dassen zijn goed aangepast aan het graven en maken uitgebreide burchten die generaties lang in gebruik kunnen blijven. Ze leven in familiegroepen en zijn vooral 's nachts actief. Hun voedsel bestaat uit regenwormen, insecten, vruchten en kleine gewervelden (Zoogdiervereniging, z.d.).

Verblijfplaatsen

Binnen het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van de das vastgesteld tijdens de winterinspectie. Tijdens het camera onderzoek en inspecties zijn wel snuitputjes en vraatsporen van das aangetroffen in de maisakker maar geen graafsporen die een burcht of pijp aantonen in het plangebied. Ter hoogte van de A50 is een fauna werend raster aanwezig. In afbeelding 7 zijn de burcht indicerende waarnemingen van de afgelopen 10 jaar weergegeven.

Afbeelding 7. bekende locaties burcht indicerende waarnemingen van de das de afgelopen 10 jaar in de omgeving van het plangebied en eigen waarnemingen (NDFF, 2025).

Migratieroute

Op 21 maart, 30 maart, 8 april, 11 april, 15 april, 16 april, 17 april, 18 april, 19 april, 21 april, 23 april, 24 april, 25 april, 26 april, 28 april, 1 mei, 8 juni, 11 juni, 14 juni, 16 juni, 23 juni, 24 juni, 17 juli, 24 juli, 29 juli is één volwassen vrouwelijk individu waargenomen (afbeelding 9). Dit betekent dat deze regelmatig gebruik maakt van het struweel aan de zuidkant van de rotonde, zie afbeelding 8. Het verplaatsingspatroon (zuid-noord en oost-west) duidt op het gebruik van het struweel als migratieroute.

Afbeelding 8. Camerabeelden van de das die regelmatig het struweel gebruikt als migratieroute en foerageergebied.

Afbeelding 9. Een van de beelden waarbij goed te zien is dat de tepels groot zijn (blauwe cirkel) en dit een zogend volwassen vrouwelijke das betreft.

Doordat dit individu regelmatig gebruik maakt van het struweel, is er sprake van een essentiële migratieroute. Als deze migratieroute wordt aangetast, wat het geval is met onderhavige ontwikkeling, kan dit leiden tot het (indirect) ongeschikt raken van de burcht en daarmee tot een overtreding van de omgevingswet flora- en fauna-activiteit. Het aanvragen van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit wordt noodzakelijk geacht voor de essentiële migratieroute van de das.

Foerageergebied

De zuidelijke vierde arm die gerealiseerd wordt loopt door een maïsakker. Deze akker blijft grotendeels behouden als maïsakker en als geschikt foerageergebied voor de das. Het essentiële foerageergebied van de das ligt doorgaans binnen een straal van 500 meter van de burcht (afbeelding 7). Belangrijke kenmerken zijn graslanden met kort gemaaid gras en een gevarieerd voedselaanbod. Deze graslanden zijn veelvuldig in de buurt aanwezig waardoor voldoende alternatief aanwezig blijft. Een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit wordt niet noodzakelijk geacht voor het foerageergebied van de das.

Steenmarter

Soortbeschrijving

De steenmarter is een cultuurvolgende marterachtige met een grijsbruine vacht en een witte bef. Hij leeft in diverse biotopen, waaronder stedelijke gebieden, en gebruikt meerdere dagrustplaatsen zoals boomholten, schuurtjes en kruipruimtes. Het dier is vooral 's nachts actief en voedt zich met kleine dieren, vruchten en afval (Zoogdierverseniging, z.d.).

Verblijfplaatsen

Alle bomen binnen het plangebied zijn tijdens de quickscan gecontroleerd op geschiktheid als verblijfplaats voor de steenmarter. Alle holtes in en onder deze betreffende bomen zijn ongeschikt omdat ze simpelweg te klein zijn. Daarnaast is er gezocht naar potentiële verblijfplaatsen van steenmarter zoals takken- en stenenhopen of ruimten onder boomwortels. Deze zijn niet aangetroffen.

Migratieroute

Steenmarter is op 18 maart, 22 maart, 30 maart, 13 juni, 14 juni, 15 juni, 16 juni, 20 juni, 23 juni, 22 juli, 25 juli waargenomen op de camera, zie afbeelding 10. Doordat de steenmarter gebruik maakt van het struweel is het struweel onderdeel van een migratieroute. Een steenmarter heeft een groot territorium waardoor voldoende alternatieven in de omgeving aanwezig zijn en deze benut kunnen worden is er geen sprake van een essentiële migratieroute. In de omgeving is en blijft voldoende geschikt leefgebied aanwezig het aanvragen van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit wordt niet noodzakelijk geacht voor de steenmarter.

Afbeelding 10. Camerabeelden van een steenmarter die enkele keren het struweel gebruikt als migratieroute en foerageergebied.

Kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel)

Soortbeschrijvingen

De bunzing is een marterachtige met een donkerbruine vacht en een opvallend gezichtsmasker. Hij leeft in kleinschalige landschappen met voldoende dekking en water. Bunzingen zijn vooral 's nachts actief en jagen op kleine prooidieren zoals muizen en vogels (Zoogdiervereniging, z.d.).

De hermelijn is een kleine marterachtige met een witte buik en een zwarte staartpunt. In de winter kan de vacht geheel wit worden. Hij leeft in natte gebieden zoals moerassen en uiterwaarden en jaagt op woelratten, muizen en konijnen (Zoogdiervereniging, z.d.).

De wezel is de kleinste marterachtige van Europa. Hij heeft een bruine rug, witte buik en een korte staart. De soort leeft in diverse landschappen met voldoende dekking en jaagt op kleine prooidieren zoals muizen (Zoogdiervereniging, z.d.).

Aanwezigheid

Bij het uitvoeren van de quickscan is al geconstateerd dat een vergunningsaanvraag noodzakelijk is voor kleine marterachtigen. Tijdens camera onderzoek is wezel op vier verschillende dagen (7 mei, 8 mei, 9 mei en 11 mei) waargenomen, zie afbeelding 11. Daarnaast is één andere opname (30 maart) die mogelijk een bunzing betreft, zie afbeelding 12. Deze waarnemingen bevestigen de aanwezigheid van de wezel en bunzing. In de afgelopen 5 jaar zijn daarnaast relatief veel waarnemingen bekend van verkeersslachtoffers die bunzingen en wezels betreffen. Met name op de A50 ter hoogte van de afslag is dit het geval. Hermelijn is niet aangetroffen, de soort komt met name in west en noord Nederland voor en is op basis van resultaten uit het nader onderzoek uitgesloten.

Afbeelding 11. Camerabeelden van een wezel die enkele keren het struweel gebruikt als onderdeel van de migratieroute en mogelijk als foerageergebied.

Afbeelding 12. Vermoedelijke bunzing door de dikke donkere staart en de lichte verkleuring op de flanken van het dier.

Verwachte aantallen

Volgens de zoogdiervereniging varieert het territorium van een mannetjes wezel tussen de één tot 25 hectare, terwijl dat van het vrouwtje slechts één tot zeven hectare bedraagt (Zoogdiervereniging, 2025). Net als voor bunzing en hermelijn is de grootte van het leefgebied van de wezel sterk afhankelijk van de prooidichtheid (Bij12, 2024). In optimale gebieden kan het leefgebied minder dan 1 hectare zijn, terwijl het in matige gebieden op kan lopen tot richting de 200 hectare (King, Powell, 2007). Net als bij de andere twee kleine marterachtigen zijn de leefgebieden van wezelmanneltjes altijd groter dan die van de vrouwtjes, meestal twee keer groter of meer, waarbij de territoria van mannetjes overlappen met die van de vrouwtjes. Uit een zender studie in Nederland werd de grootte van het leefgebied van mannetjes vastgesteld op 3,5 tot 8,4 hectare (Lemmers et al., 2022).

De aanwezigheid van de wezel en bunzing binnen het plangebied is meermaals bevestigd met de waarnemingen tijdens het camera onderzoek. Afgaande dat ze grote territoria hebben, zie alinea hierboven, is er sprake van 1 individu wezel en 1 individu bunzing. Dit betekent dat het bestaande struweel gebruikt kan worden als vaste rust en/of verblijfplaats en als onderdeel van een migratieroute voor bunzing en wezel. Behalve het struweel wordt ook de greppel gebruikt als migratieroute, aangezien het opgaande struweel richting het oosten en richting het westen niet doorzet, hier is rijbeplanting in de bermen aanwezig waartussen bij tijden hoog gras staat. Achter de berm ligt een greppel die ook door wezel en bunzing gebruikt worden voor

migratie. Naar het zuiden is ook een greppel zichtbaar in het landschap. Deze blijft behouden en functioneel voor das en kleine marterachtigen om langs te migreren.

Het te verwijderen geschikt leefgebied in de vorm van struweel is circa 470m² groot. In de toekomstige situatie wordt er bijna het dubbele aan oppervlakte aan struweel aangeplant (933 m²). Echter tijdens de aanleg van de rotonde wordt het plangebied voor genoemde soorten onbruikbaar. Daarvoor is het nemen van maatregelen, zoals het aanplanten van alternatief leefgebied in combinatie met verblijfplaatsen aan de orde. Daarnaast wordt het aanvragen van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit noodzakelijk geacht voor wezel en bunzing.

5.3.2 Effecten en vergunning

Das

De regelmatige verplaatsing van das (noord-zuid en oost-west) duiden op het gebruik van het struweel, in combinatie met de greppel, als migratieroute voor de das. Aantasting van het struweel betekent verstoring van een migratieroute. Dit kan leiden tot indirecte verstoring van een burcht en daarmee tot een overtreding van de Omgevingswet. Daarom wordt het aanvragen van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit noodzakelijk geacht.

Steenmarter

De steenmarter heeft een relatief groot territorium en is in staat om gebruik te maken van meerdere leefgebieden in de omgeving. Rondom het plangebied is voldoende leefgebied aanwezig en beschikbaar, waardoor verstoring van het struweel niet leidt tot het verdwijnen van essentieel leefgebied of migratieroutes. Hoewel het struweel een migratiefunctie vervult, is er geen sprake van een essentiële migratieroute voor de steenmarter. Een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit wordt daarom niet noodzakelijk geacht voor de steenmarter.

Kleine marterachtigen

Uit het cameraonderzoek blijkt onderstaande met betrekking tot de kleine marterachtigen:

- Wezel is op vier verschillende dagen waargenomen.
- Een opname van 30 maart toont vermoedelijk een bunzing.

Daarnaast zijn in de afgelopen vijf jaar meerdere verkeersslachtoffers van bunzing en wezel gemeld. Dit bevestigt dat deze soorten in de omgeving voorkomen en actief gebruik maken van het struweel. Het bestaande struweel wordt door wezel en bunzing gebruikt als:

- Potentiële vaste rust- en/of verblijfplaats
- Onderdeel van migratieroute

Aantasting van het struweel betekent verstoring van vaste rust- en/of verblijfplaats en onderdeel van een migratieroute een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit wordt noodzakelijk geacht voor kleine marterachtigen.

5.3.3 Te nemen maatregelen

Om negatieve effecten op de das, wezel en bunzing te voorkomen of te beperken dienen een aantal aanvullende maatregelen genomen te worden. Op hoofdlijnen betreffen dit:

- Twee faunaduikers onder de weg aanleggen in de oostelijke en zuidelijke aftakking van het te realiseren kruispunt, zodat het gebied toegankelijk blijft voor migratie en dispersie;
- Begeleidende rasters en beplanting aanleggen om dieren naar de passages te geleiden;
- Nieuwe verblijfplaatsen aanbieden voor kleine marterachtigen (zoals wezel en bunzing), bijvoorbeeld in de vorm van houtstapels, takkenrillen;

- Bij plaatsen nieuwe verblijfplaatsen het hanteren van een gewenningsperiode van 2 maanden vóór het verwijderen struweel.
- werken buiten de kwetsbare periode van de das of maatregelen treffen dat migratie mogelijk blijft. In deze situatie betreft dit de voortplantingsperiode. Deze periode loopt globaal van 1 december tot 30 juni¹;
- werken buiten de kwetsbare periode van de wezel. Deze periode loopt globaal van 31 oktober tot 30 juni²;
- werken buiten de kwetsbare periode van de bunzing. Deze periode loopt globaal van 31 oktober tot 31 augustus³;
- ongeschikt maken van de huidige verblijfplaatsen;
- ecologisch werkprotocol opstellen;
- begeleiding tijdens de werkzaamheden.

Conclusie: Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden aan de rotonde zijn negatieve effecten op das, wezel en bunzing niet uit te sluiten. Een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit dient aangevraagd te worden, ook dienen een aantal maatregelen genomen te worden.

5.4 Overige beschermde soorten

5.4.1 Voorkomen en functie

Tijdens het veldonderzoek is ook gelet op de aanwezigheid van andere (niet-vrijgestelde) beschermde soorten dan hierboven beschreven. Deze beschermde diersoorten zijn niet waargenomen en verblijfplaatsen worden ook niet verwacht, dit vanwege het ontbreken van geschikt biotoop en/of het bekende verspreidingsgebied.

In en rond het plangebied kunnen verschillende algemene vogelsoorten voorkomen. Het gaat hierbij o.a. om de soorten koolmees, pimpelmees, roodborst. Deze soorten kunnen in en rond het plangebied tot broeden komen.

5.4.2 Effecten en vergunning

Negatieve effecten zijn niet te verwachten op de groep overige beschermde soorten. Vaste rust- en verblijfplaatsen van deze beschermde soorten, zoals hazelworm, ontbreken. Wel dient te allen tijde rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van broedvogels. Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Omgevingswet. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Deze verbodsbepalingen worden kunnen in veel situaties worden voorkomen door verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Onder de Omgevingswet zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort. De genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast.

Conclusie: Negatieve effecten op overige beschermde soorten zijn niet te verwachten. Het aanvragen van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit is voor overige beschermde soorten niet noodzakelijk. Wel dient te allen tijde rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels.

¹ <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2023/11/Kennisdocument-Das.pdf>

² <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2024/01/Kennisdocument-kleine-marterachtigen-v1-1-2.pdf>

³ <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2024/01/Kennisdocument-kleine-marterachtigen-v1-1-2.pdf>

6 Conclusie

6.1 Soortenbescherming

Uit het flora- en faunaonderzoek is naar voren gekomen dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het leefgebied van de beschermde soorten: das, steenmarter en kleine marterachtigen. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de aangetroffen verblijfplaatsen en territoria. Als gevolg van de geplande werkzaamheden worden tijdelijk negatieve effecten verwacht en treedt verstoring op voor deze soorten. Hierbij is het van belang dat in de nieuwe situatie het plangebied weer geschikt is als verblijfplaats voor de betreffende soorten. Maatregelen zijn noodzakelijk om negatieve effecten te voorkomen of te beperken en om te allen tijde een verblijfplaats de beschermde soorten aan te bieden. Met de voorgenomen werkzaamheden wordt dan ook niet verwacht dat de gunstige staat van genoemde soorten in het geding komt, vooral niet na het nemen van enkele maatregelen. Het verstoren van verblijfplaatsen van kleine marterachtigen en het verstoren van een essentiële migratieroute voor das is wel vergunningplichtig. Hiervoor dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aangevraagd te worden.

Tabel 2. aantal vastgestelde territoria en verblijfplaatsen binnen het plangebied.

Soort	Type verblijfplaats	Aantal
Das	Essentiële migratieroute	1
Kleine marterachtigen	Essentiële migratieroute, vaste-rust en/of verblijfplaats	1

6.2 Vergunning noodzakelijk

Voor de kleine marterachtigen en das dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aangevraagd te worden. Deze soorten kunnen gezamenlijk in een aanvraag ingediend worden. Om een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit te verkrijgen voor kleine marterachtigen en das moet:

- de gunstige staat van instandhouding gegarandeerd blijven;
- invulling gegeven worden aan de zorgplicht;
- voldaan worden aan een bij de wet genoemd belang;
- er mogen geen alternatieven zijn.

Deze gegevens moeten worden uitgewerkt in een activiteitenplan. In het activiteitenplan staat concreet welke werkzaamheden, wanneer, en op welke wijze worden uitgevoerd. Dit wordt aangevuld met een onderbouwing van de noodzaak van het project.

Een vergunningaanvraag moet worden ingediend bij de provincie Gelderland. Maximaal 14 weken na het indienen van de aanvraag wordt er een besluit genomen. Tegen dat besluit kunnen belanghebbenden nog rechtsmiddelen aanwenden. Deze termijnen zijn terug te vinden op de website van de provincie. Concrete maatregelen die genomen moeten worden tijdens de werkzaamheden dienen vastgelegd te worden in een ecologisch werkprotocol. Hierin dienen eveneens de aanvullende voorwaarden verwerkt te worden die voortvloeien uit de vergunningaanvraag.

6.3 Uitvoerbaarheid van de plannen

Mits rekening gehouden wordt met de voorgenoemde maatregelen en werkwijze is geen overtreding van de natuurwetten, onderdeel soortenbescherming, aan de orde. Vanuit de eisen van de natuurbescherming is het plan derhalve uitvoerbaar.

Wanneer er sprake is van een omgevingsplanprocedure moet aannemelijk gemaakt worden dat de plannen uitvoerbaar zijn. Dit betekent dat aangetoond moet worden dat een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit verleend gaat worden.

Voor verblijfplaatsen van kleine marterachtigen en das worden regelmatig vergunningen aangevraagd en verkregen. In zijn algemeenheid moeten daarbij de volgende maatregelen genomen worden om de gunstige staat van instandhouding te garanderen en aan de zorgplicht te voldoen:

- aanbieden nieuwe en meer verblijfplaatsen vóór verwijderen huidige;
- in stand houden voldoende functioneel leefgebied (foerageergebied en migratieroute);
- voorkomen van aantasten/doden dieren bij uitvoering, bijvoorbeeld door uit te voeren buiten de gevoelige periodes.

Door bovengenoemde maatregelen te nemen wordt de functionaliteit van het plangebied (en/of directe omgeving) voor de dieren in stand gehouden. In dat geval kan een vergunning worden aangevraagd voor het verstoren van de dieren. De vergunning kan dan worden aangevraagd op basis van het belang van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied.

Ten slotte moet aangetoond worden dat er geen alternatieven zijn. De ontwikkeling is locatie specifiek, hiervoor is geen alternatief. Alternatieven in het kader van de werkwijze en planning worden ingevuld bij het opstellen van het activiteitenplan en de vergunning. In het kader van het omgevingsplan zijn deze onderdelen echter niet relevant.

Het omgevingsplan biedt voldoende ruimte om aan de eisen voor een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit te voldoen. De noodzaak voor een omgevingsvergunning belemmert de uitvoerbaarheid van het omgevingsplan dus niet.

6.4 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Het bevoegde gezag hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar beschermde soorten:

“Onderzoekgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.”

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Literatuurlijst

- BIJ12 (2024). Kennisdocument Kleine marterachtigen. Bunzing – Hermelijn – Wezel (versie 1.1, juli 2024).
- De Vlinderstichting. (2023). *Onderzoeksprotocol vlinders en libellen*. Geraadpleegd op 25 juli 2025, van <https://www.vlinderstichting.nl/service-en-vragen/publicaties/rapporten>
- Bij12 (2017). Kennisdocument Das Meles meles. Bij12, versie 1.0, Utrecht.
- De Vlinderstichting. (z.d.). *Sleedoornpage*. Geraadpleegd op 25 juli 2025, van <https://www.vlinderstichting.nl/vlinders/overzicht-vlinders/details-vlinder/sleedoornpage>
- De Vlinderstichting. (z.d.). *Grote vos*. Geraadpleegd op 25 juli 2025, van <https://www.vlinderstichting.nl/vlinders/overzicht-vlinders/details-vlinder/grote-vos>
- Eelerwoude. (2015). *Quickscan flora- en fauna N309 Epe*.
- Eelerwoude. (2018). *Actualisatie quickscan flora- en fauna N309 Epe*.
- Eelerwoude. (2020). *Actualisatie quickscan flora- en fauna N309 Epe* (projectnummer: 201196)
- Eelerwoude. (2024). *Quickscan Flora- en fauna Rotonde N309 De Meent - Ledderweg, Epe* (Projectnummer: 206875)
- ESRI Nederland (2025). <https://www.esri.nl/nl-nl/home>
- King, C.M. & Powell, R.A., 2007. *The Natural History of Weasels and Stoats*. Oxford University Press, Inc. New York.
- Lemmers, P., van Hoof, P., Heijkers, D., Smaal, M., Bekker, D., Aarts, B., Vonk, L., Verhees, J. & Hoogerwerf, G. 2022. Zenders verraden verblijfplaatsen in landschapsgebruik van wezels. *De Levende Natuur*, jaargang 123, 3: 102-107.
- Zoogdiervereniging. (z.d.). *Steenmarter*. Geraadpleegd op 25 juli 2025, van <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/steenmarter>
- Zoogdiervereniging. (z.d.). *Das*. Geraadpleegd op 25 juli 2025, van <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/das>
- Zoogdiervereniging. (z.d.). *Bunzing*. Geraadpleegd op 25 juli 2025, van <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/bunzing>
- Zoogdiervereniging. (z.d.). *Hermelijn*. Geraadpleegd op 25 juli 2025, van <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/hermelijn>
- Zoogdiervereniging. (z.d.). *Wezel*. Geraadpleegd op 25 juli 2025, van <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/wezel>

Bijlage 1 Wettelijk kader Natuurwetgeving

Bescherming van soorten

Zorgplicht

In de Omgevingswet is in artikel 1.7 een omschrijving opgenomen over de algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen verantwoordelijk is voor een veilige en gezonde leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan bestuursrechtelijk wel worden gehandhaafd. Daarnaast is in artikel 1.7a van de Omgevingswet ook een algemeen verbod opgenomen. Daarin is vastgelegd dat het verboden is om een activiteit te verrichten of na te laten als daardoor aanzienlijke nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving (dreigen te) ontstaan. Het betekent bijvoorbeeld dat het verboden is onnodig dieren en planten te doden, wanneer er redelijkerwijs een andere oplossing voor is, bijvoorbeeld de dieren te verplaatsen naar een ander gebied.

Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt het natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet soorten in drie beschermingsregimes in:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn
Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn
2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn
Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd ⁴.
3. Beschermingsregime “andere soorten”
Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of vergunning van de verboden.

Verbodsbepalingen

De Omgevingswet gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal verbodsbepalingen genoemd (figuur 1). De verbodsbepalingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep ‘Overige soorten’). Dat betekent dat deze verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

- een vrijstelling geldt;
- er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve vergunning);
- een vergunning is verkregen.

⁴ De brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern ⁴

Tabel 3. Overzicht verbodsbepalingen Omgevingswet.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (art. 11.37 Bal)	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (art. 11.46 Bal)	Beschermingsregime Andere soorten (art. 11.54 Bal)
Lid 1, onder a het is verboden van nature in Nederland in het wild levende vogels opzettelijk te doden of opzettelijk te vangen	Lid 1, onder a het is verboden in het wild levende dieren in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of opzettelijk te vangen	Lid 1, onder a het is verboden beschermde, in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers opzettelijke te vangen en te doden
Lid 1, onder b het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, beschadigen of nesten weg te nemen	Lid 1, onder b het is verboden in het wild levende dieren opzettelijk te storen	Lid 1, onder b het is verboden vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren als bedoeld onder a opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Lid 1, onder c het is verboden eieren te rapen of onder zich te hebben	Lid 1, onder c het is verboden eieren van in het wild levende dieren opzettelijk te vernielen of te rapen	Lid 1, onder c het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, verzamelen, af te snijden, onwortelen of te vernielen
Lid 1, onder d het is verboden opzettelijk vogels te storen, tenzij het storen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort	Lid 1, onder d het is verboden voortplantings- of rustplaatsen van in het wild levende dieren te beschadigen of te vernielen	
	Lid 1, onder e het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, verzamelen, af te snijden, onwortelen of te vernielen	

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen (en deze toch te mogen overtreden) via een vergunning of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. de afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. de ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een vergunning worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Voorgaand figuur geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime. De verbodsbepalingen voor de groep van overige, ‘nationale’ soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden. Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernieren.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (*artikel 5.1, lid 2 onder g Ow gelezen in samenhang met § 11.2*). Het beschadigen van in gebruik zijnde vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich verstorende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (*artikel 3.10 lid 311.54 lid 2 sub a Bal*). Zie kader – Opzettelijkheid.

Kader - Opzettelijkheid

In zowel de Wet natuurbescherming als de Omgevingswet is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (artikel 10). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant....”*.

Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de verbodsbepaling(en) kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vergunning worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. In het kader - Wettelijk Belang wordt een overzicht gegeven van deze belangen.

Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (Svl) van de soort. De Svl varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de Svl dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende vergunning voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime (Zie kader – Staat van instandhouding). Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moeten inzicht worden gegeven in:

1. de Svl (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied).
2. het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

Kader - Staat van instandhouding

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** “De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort”.
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.
- **Beschermingsregime Overige soorten:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.

Voorkomen van overtreding verbodsbepalingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de verbodsbepalingen van natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

Vrijstellingen

Onder de Omgevingswet is niet altijd een vergunning nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriele Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de verbodsbepalingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de vergunningplicht. Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Programmatische aanpak

De Omgevingswet biedt de mogelijkheid om een programmatische aanpak toe te passen. Een dergelijk programma kan zowel door het Rijk als door provincies worden opgesteld. Onder de Flora en faunawet en Wet natuurbescherming is reeds ervaring opgedaan met een dergelijke programmatische aanpak. Tevens is voor een aantal grootschalige ontwikkelingen en plangebied een generieke vergunning verleend. Het biedt de mogelijkheid om door middel van een actieve leefgebiedenbenadering te streven naar een betere verbinding tussen economie en ecologie.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Tot slot zijn handelingen die onderdeel uitmaken van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programmatische aanpak vrijgesteld, mits de handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.

Kader - Wettelijk Belang

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan vergunning worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan vergunning worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de vergunning of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de vergunning of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere 'nationaal' beschermde soorten kan vergunning worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

www.eelerwoude.nl